

Ангел Каралийчев
Самарското знаме

Музейният пазител се обърна назад и погледът му обходи широкия салон – наредените опълченци, направени от восък, черешовия топ, насочен към прозореца, ятаганите, окачени по стената, железните ризници, колесниците, старите знамена, боздуганите и като разбра, че всяко нещо си е на мястото, притвори бавно вратата и завъртя два пъти ключа. Беше късно, шумовете на големия град затихнаха, пълната месечина се показва между разкъсаните облаци и почна да наднича през прозорците. Един лунен лъч се плъзна по рамото на някаква голяма каменна статуя без глава, изправена в музейния двор, позлати грапавия камък и прониза стъклото на прозореца. Влезе в салона, устреми се право към старото знаме, самотно разперено сред една малка горица от овехтели и забравени свити знамена и озари платното. Очерта се черният кръст на знамето, окръжен със златошита украса, светна позлатеният връх на дървената дръжка. Восъчните опълченци насреща погледнаха знамето, напрегнаха своята стара памет, спомниха си нещо далечно, спогледаха се, поклати-ха глава, въздъхнаха и задрямаха.

Знамето попита огненото небесно око:

– Ти, като гледаш по цялата земя, виждаш ли оня балкански връх с големия бял паметник от гранит, който разговаря с облаците?

– Виждам го – отговори луната. – Там пристигнаха тази вечер цяла дружина млади хора с шлемове от желязо и накладоха огромен лагерен огън. Планинският връх пламти.

Тъй пламтяха сърцата на поборниците за народна свобода. Техните кости почиват под камъните на паметника. Те легнаха редом с братята, които дойдоха от север, за да освободят поробенения народ. Погледни навсякъде и ми кажи: има ли още живи старци от ония, които се биха за свободата, когато аз се развявах над главите им?

Ала месечината в тоя миг потъна зад един облак и в музейния салон настана мрак. Един от восъчните старци се отпусна и почна да хърка.

– Всички заспаха. Само аз не мога да мигна. По цели нощи се измъчвам в тая стъклена кутийка и няма кому да изкажа страданията си – обади се с тихо скърцане звънливото гласче на едно овехтяло орлово перо, сложено пред разтворения пергамент, ситно изписан с чернило.

– Кой си ти, дето скърцаш в нощната тъмнина? – попита знамето.

– Аз съм едно обикновено орлово перо и гасна от мъка, защото никой не знае какво съм сторило за пробуждането на българския народ. Мъка разяжда сърцето ми.

– Че какво пък си сторило?

– Аз ли? Ще ти кажа. Двеста и седемдесет години стоях върху крилото на един могъщ орел, който летеше над целия Балкан и гнездото му се намираще под канарите, дето се издига големият гранитен паметник. Орелът беше силна птица. С голям размах движеше крилето си. Обикаляше Дунавската равнина. Неговата сянка пълзеше по високите поляни на стария Балкан. Вода пиеше от най-дълбоките планински езера. Зверовете горски трепереха, щом го зърнеха и бързаха да се потулят в шумациите. Аз бях перо, което се носеше на шеметна височина, но се отроних и паднах в Атонската гора. Един монах с горящи очи и високо чело ме намери между кипарисите, отнесе ме в мрачната си килия, издяла от мене писалка, потопа ме в една чернилница и почна да пише с мене. Много дни и нощи монахът не дигна главата си от бялата хартия. Написа една книга, която носи заглавие „История славяноболгарская“. Тая книга е светиня за новите поколения, а мен никои не ме знае. Разбра ли моята трагедия? Затуй не ме лови сън. А ти кое си?

– Аз ли, аз съм знамето, което донесе свободата на поробения народ. Някога аз имах три цвята и треперех, щом полъхнеше вятърът. Платяха изписаните върху мене златни слова, чудно грееше главичката на дръвцето ми. Изтъка ме една девойка с руси коси и сини очи, извезаха ме пръстите на едно даровито славянско чедо и докато ме бодеше с игла, то ми изпя най-хубавите песни на своя роден край. А дръвцето ми растеше в една градинка на стария руски град Самара. Когато беше живо, птичките кацаха по клончетата му, листата му шумоляха и то все навън гледаше. А през ония дни по улицата се точеше голям народ. Маршируваха полкове, търкаляха се колелата на оръдия, излети от майсторите на оръжие в Тула, искри изскачаха изпод копитата на златогриви коне.

– Къде отиват тия въоръжени мъже? – попита дръвцето птичките, които летяха навсякъде и виждаха всичко.

– Те отиват да се бият за свободата на един братски народ, поробен от векове. Вериги ще трошат.

– Ах, защо не вземат и мен! – въздишаше дръвцето и листата му капеха от копнеж.

И ето че секирата изпълни желанието му. Един ден тя го отсече, окастри клоните му и направи дръжка за знаме...

– Тъй ли беше? – попита знамето дръвцето си. Дръвцето изпраща, но не можа нищо да каже, защото сухите дървета нямат памет.

– Двамина мъже – продължи знамето – ме отнесоха в белокаменна Москва. Там пренощувахме с дръвцето в една стара църква. Хиляда уста

ни целунаха. На 6 май 1877 година аз видях за първи път български войници, които бяха тръгнали редом с братята руси да се бият за свободата. Бяхме в Пловдив. Седем хиляди опълченци стояха в строили редици, замръзнали пред палатките си. Там главнокомандващият, командирите на дружините и трима опълченци забиха с чукче гвоздеите и ме прикрепиха към дръвцето, с което вече никога не се разделихме. Когато знаменосецът ме издигна и аз се развълнувах във въздуха, един глас извика:

– Гледайте, гледайте! Нещастна България излиза от гроба?

Сълзи потекоха по страните на суровите мъже. Те снеха калпаците си, набучиха ги върху щиковеите, дигнаха ги нагоре и ревноха: „Ура!“ Едри майски дъждовни капки разхладиха главите им.

Знамето мълкна. В салона настана тишина, само восьмичният старец хъркаше.

– Кажете какво стана по-нататък! – помоли се орловото перо.

– По-нататък аз почернях и погрознях от пламъците на боевете. Вражи куршуми превърнаха платното ми на решето, разкъсаха ми златните букви, един ятаган разсече дръвцето ми.

– Не съм аз – обади се от стената окаченият назъбен ръждив ятаган и гузно се укроти в мрака. Той беше извършил големи и черни престъпления през своя век. Той можеше да разкаже за клането на невинни мъже, жени и деца в Батак, но висеше над черешовия топ – мрачен, ръждив и мълчалив. Боеше се от съда на правдата.

– Макар че съм избеляло – продължи знамето, – в паметта ми пари като въглен споменът за оня страшен ден, когато пламна битката за Стара Загора. Само четири дружини български доброволци се опълчиха срещу огромната войска на Сюлеймана, която се зададе от юг като буря и затъмни небосвода. Страшен грохот на оръдия и рев на настървени хора оглуши равнината. Опълченците бяха решили да победят или да умрат достойно за своя народ и ме издигнаха високо. Сюлеймановите табори пристигаха на вълни, като облаци от гарвани връхлитаха и опълченските дружини бързо оредяваха. Един след друг падаха поборниците. Тогава аз чух гласа на едно момче, на име Стоян Станишев, дошло от Парижкия университет да се бие за свободата на своя роден край.

– Да умрем, братя! Тук да паднем за отечеството! Нашата кръв ще спаси България!

Но един куршум прониза челото му, повали го на земята и прекъсна пламенните му думи.

Три пъти враговете ме отнемаха от ръцете на българите. Първия път ме отърва незабравимият полковник Калитин, но докато ме издигне,

враговете го намушкаха с щикове, пронизаха го с куршуми и слабата му десница ме изгърва. Повторно ме освободи от плен силният и снажен опълченец Начо Иванов, но и той рухна, улучен от оловен отомански куршум. Падна отгоре ми, затисна ме. Българите ме изтеглиха изпод трупа на своя другар, но още веднъж ме изгърваха и когато най-сетне ме освободиха и понесоха назад, от опълченските дружини бяха останали само шепа грохнали бойци. Те отстъпиха в Балкана, спряха се запъхтени на един връх и с тъга гледаха пламъците на отново поробения и запален град...

А на Шипка моите опълченци бяха останали само две хиляди и четиристотин души. Сюлейман паша пъплеше към върха с петдесет батальона. През оня горещ ден, когато нашите оръдия спряха своя тътнеж, защото нямаха снаряди, и пушките бяха останали без патрони, опълченците събаряха камъните върху главите на настъпващите врагове и хвърляха върху им телата на мъртвите си другари. Тогава аз се веех на същото място, където сега се издига паметникът, и треперех: генерал Столетов беше заповядал да ме изгорят, ако врагът заобиколи отвсякъде нашата дружина.

Знамето млъкна. Лунният лъч повторно прониза стъклото. Ръждивият ятаган се озъби.

– Свърши ли? – попита орловото перо.

– Свърших – отвърна Самарското знаме.

– Твоята история е необикновена. Тя трябва да бъде разказана на поколенията. Щом се покаже месечината, аз ще потопя острието си в чернилницата на музейния пазител и ще запиша историята върху последната свободна страница на голямата разтворена книга с листове от пергамент. Ще я запиша точно така, както ми я разказа. Когато пазителят я прочете, ще разбере какво перо съм аз и ще ме сочи с гордост на посетителите. Лека нощ, старо знаме!

Знамето кимна леко с главичата на дръвцето си и заспа дълбоко.

КРАЙ

© Ангел Каралийчев

Сканиране и разпознаване: unicode, 2007

Редакция: BНorse, 2007

Публикация:

Ангел Каралийчев, НАЙ-ТЕЖКОТО ИМАНЕ – ПРИКАЗКИ И РАЗКАЗИ

Съставител ГЕОРГИ СТРУМСКИ

Библиотечно оформление СТЕФАН ГРУЕВ

Редакционна колегия ЕФРЕМ КАРАНФИЛОВ, ИВАН ЦВЕТКОВ, ЙОРДАН МИЛЕВ,
КАМЕН КАЛЧЕВ

Отговорен редактор НИКОЛАЙ ЯНКОВ. Редактор на издателството АННА
ПАНЧЕВА

Илюстрации АЛЕКСИ НАЧЕВ. Художник на корицата РАДОЙ БОЯДЖИЕВ.

Художествен редактор ИВАН МАРКОВ

Технически редактор ЕЛЕНА МЛЕЧЕВСКА. Коректор ТАНЯ СИМЕОНОВА

Първо издание. ЛГ. V. Тематичен № 13/9537172431/6006-2-79

Дадена за набор на 23. IV. 1979 г. Подписана за печат на 27. IX. 1979 г. Излязла от
печат на 10. X. 1979 г.

Поръчка № 118. Формат 1/16 60×90. Тираж 60 000. Печатни коли 16. Издателски коли
16. Цена 2 лв.

„НАРОДНА МЛАДЕЖ“ – ИЗДАТЕЛСТВО НА ЦК НА ДКМС. МОНОФОТО, ПЕЧАТ
И ПОДВЪРЗИЯ ДПК „Д. БЛАГОЕВ“. СОФИЯ – 1979

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3407>]